

Koers van het Noorden richting voor een nieuw kabinet

De aankomende formatie wordt bepalend voor Nederland. Voor een sterk Nederland en een sterk Europa zijn sterke regio's onmisbaar. Noord-Nederland geeft graag samen met het Rijk richting aan de grote transitie waar Nederland voor staat.

Daar werken we in ons landsdeel al hard aan samen met partners in overheid, kennisinstellingen en het bedrijfsleven. Als Rijk en regio gezamenlijk en vanuit een langetermijnvisie handelen, kunnen we toekomstbestendige keuzes maken. Dat betekent dat er langjarige zekerheid komt voor innovatie-ecosystemen, dat er lokaal voldoende publieke voorzieningen zijn en dat landsdelen goed worden verbonden. Zo kan Noord-Nederland samen met het Rijk werken aan een sterke regio voor een sterk Nederland.

Een sterk Nederland door een bereikbaar Noorden

In het Deltaplan Noordelijk Nederland zijn onze ideeën over de economie, infrastructuur en woningbouw in Noordelijk Nederland verder uitgewerkt. Belangrijke onderdelen van het Deltaplan zijn de realisatie van de Lelylijn, het doorzetten van de gebiedsontwikkeling van de Nedersaksenlijn en de verbetering van het bestaand spoor.

Voor de Nedersaksenlijn is recent het MIRT-startdocument ondertekend, waarmee het Rijk concrete vervolgstappen toezegt. Ook op het bestaande spoor is voortgang geboekt met investeringen in het traject Meppel-Zwolle, al is het waarschijnlijk dat aanvullend budget nodig is voor de uitvoering en het beheer van de lijn. Daarnaast is verdere uitbreiding met extra intercity's wenselijk.

Voor de Lelylijn is realisatie nog ver weg. De volgende stap ligt bij het Rijk: het nemen van een MIRT-startbeslissing mét de benodigde financiering. De Lelylijn verbindt regio's, Randstad en buurlanden en draagt hiermee bij aan de brede welvaart van heel Nederland. Dit soort grootschalige infrastructurele projecten vraagt om langetermijnvisie, een innovatieve financieringsaanpak en inzet op nationaal en internationaal niveau. De Europese Commissie erkent het belang van de Lelylijn en nam het op in het TEN-T netwerk. Dit betekent dat de lijn in 2050 gerealiseerd moet zijn en er Europese cofinanciering in het verschiet ligt. Het nut en de noodzaak van de Lelylijn zijn ruimschoots bewezen: het is nu tijd voor daadkracht en uitvoering.

Richting voor uw coalitieakkoord:

- Het kabinet committeert zich aan de aanleg van de Lelylijn om de bereikbaarheid, economie en ruimtelijke ontwikkeling van Noord-Nederland structureel te versterken.
- Als vervolgstap in dit proces start in 2026 de MIRT-verkenning.
- Het financieringsplan voor de Lelylijn wordt samen met regionale, Europese en private partners uitgewerkt tot een robuuste en structurele investeringsstrategie.

Een sterke regio voor een sterk Nederland

Voldoende publieke voorzieningen zoals onderwijs in de buurt, het ziekenhuis dichtbij en voldoende toegang tot cultuur zijn ondanks programma's als het Nationaal Programma Vitale Regio's nog niet voor elke regio vanzelfsprekend. Het rapport 'Elke Regio Telt' toont aan dat een minimumniveau van voorzieningen noodzakelijk is voor regio's om vitaal en leefbaar te blijven. Het op peil houden van een toegankelijk regionaal voorzieningenniveau moet prioriteit krijgen om te voorkomen dat de leefbaarheid en brede welvaart in de regio achteruitgaan.

Zonder aanvullende structurele investeringen in de regio is dit onhaalbaar. In het rapport 'Elke Regio Telt' werd in 2023 al geconstateerd dat voor regionale brede welvaart een langdurende inzet en grootschalige investeringen vanuit het Rijk nodig zijn.

Ondanks goede beleidsvoornemens zijn structurele aanvullende investeringen in de regio onder vorige kabinetten uitgebleven. Een volgend kabinet heeft de kans om dit recht te zetten. In plaats van sterker te maken wat al sterk is, kunnen rijkinvesteringen met een nieuwe beleids- en investeringslogica evenrediger over het land worden verspreid. Dit zorgt voor brede welvaart in elke regio.

Richting voor uw coalitieakkoord:

Het rapport 'Elke Regio Telt' heeft aangetoond dat structurele investeringen in de regio noodzakelijk zijn. Het kabinet voorziet het Nationale Programma Vitale Regio's van structurele financiering om opgaven in de regio langdurig gezamenlijk op te pakken.

Er wordt een minimumniveau van maatschappelijke basisvoorzieningen (zoals onderwijs, onderzoek, zorg, werk en cultuur) vastgesteld, passend bij lokale behoeften.

Geografische spreiding wordt een vast criterium bij nationale fondsen en Rijksinvesteringsprogramma's en deze worden toegankelijk gemaakt voor kleine kernen.

Nationale erkenning voor regionale wereldklasse

Geopolitieke ontwikkelingen spelen voor de richting van het aanstaande kabinet en voor de focus van de Europese Unie een belangrijke rol. Regio's zijn cruciaal als het aankomt op concurrentiekracht, strategische autonomie en Europese veiligheid. Noord-Nederland loopt als eerste Europese Hydrogen Valley en Circular Innovation Valley voorop in de circulaire economie, groene chemie en energiesystemen van de toekomst. Juist nu de energietransitie onder druk staat is het belangrijk deze kracht te benutten en erin te investeren.

Daarmee kan ons landsdeel een fundamentele bijdrage leveren aan de concurrentiekracht en strategische autonomie van Nederland en Europa. De sterke agrarische sector is een fundament voor de Nederlandse voedselzekerheid. Ook staat ons landsdeel klaar om met kennis en kunde in watertechnologie en digitalisering de toekomstige groei van Nederland vorm te geven. Ondersteuning van het Rijk is onmisbaar voor het verzilveren van het potentieel van Noord-Nederland. Zo werken we samen aan het verdienvermogen van de toekomst. De geopolitieke realiteit vraagt om een sterke defensie- en veiligheidsbasis in heel Nederland. Noord-Nederland kan hier met gerichte investeringen vanuit samenwerking en innovatie een belangrijke bijdrage aan leveren.

Daarnaast is ondersteuning voor regionale economieën vanuit Europa noodzakelijk. Het kabinet moet inzetten op het behoud van (cohesie)investeringen voor de regionale economie en decentrale uitvoering. Zo werken Rijk en regio's samen aan het benutten en versterken van regionaal economische kracht en het verkleinen van regionale verschillen.

Richting voor uw coalitieakkoord:

Het kabinet versterkt regionale innovatie-ecosystemen en het verdienvermogen van elk landsdeel. Europese (cohesie)fondsen worden gericht ingezet als instrument voor regionaal economisch beleid waarbij regio's zelf leidend zijn, van ontwerp tot uitvoering.

Het kabinet investeert in Noord-Nederland als de Europese koploper in de groene groei op het gebied van toekomstige voedsel- en energievoorziening, groene chemie en circulaire economie.

Het kabinet investeert in Noord-Nederland als strategische partner binnen het nationale veiligheids- en defensiebeleid en verankert structureel de civiel-militaire samenwerking en dual-use innovatie.

Een sterk Nederland vraagt om een sterk regionaal kennissysteem

De bovenstaande ambities voor een sterke regio vragen om goed ontwikkelde regionale kennis- en innovatiesystemen. Dit is van belang om voldoende vakmensen op te leiden en maatschappelijke uitdagingen het hoofd te bieden. In lijn met 'Elke Regio Telt' is het noodzakelijk dat alle regio's beschikken over een toekomstbestendige onderwijsinfrastructuur.

De huidige onderwijsbekostiging doet onvoldoende recht aan de maatschappelijke functie van onderwijsinstellingen in dunbevolkte gebieden. Mbo-, hbo- en wo-instellingen zijn cruciaal voor vakmanschap, innovatie, brede welvaart en het behoud van jong talent. Er is een andere bekostigingssystematiek nodig waarbij niet alleen volume maar ook de regionale functie en maatschappelijke waarde wordt beloond. Zo blijft onderwijs dichtbij en toekomstgericht in heel Nederland. Ook in de Wet internationalisering in balans is ruimte voor regionale differentiatie essentieel.

In Noord-Nederland werken mbo-, hbo- en wo-instellingen samen in de zogenaamde 'waaier-samenwerking'. Samen ontwikkelen zij oplossingen op het gebied van digitalisering, energie, watertechnologie, circulariteit, zorg, defensie en groene chemie. Dat doen ze in samenwerking met overheden en ondernemers. Deze samenwerking vergroot het maatschappelijk verdienvermogen en draagt bij aan brede welvaart.

Richting voor uw coalitieakkoord:

- Het kabinet investeert in 'waaier-samenwerkingen' tussen mbo, hbo en wo met experimenteerruimte en structurele (financiële) ondersteuning die samenwerking mogelijk maakt.
- Voor de regio is maatwerk nodig. De financieringssysteem van onderwijs en onderzoek wordt beter aangesloten bij behoeften van regio's met demografische krimp of economische transitie.
- In de Wet internationalisering in balans wordt maatwerk toegepast, zodat instellingen in de regio's met arbeidsmarktkrapte en innovatieopgaven gericht internationale studenten kunnen blijven aantrekken.